

Αγαπητοί φίλοι,
Αδελφοί εν Λεύκιω,

Αν έπρεπε να δώσω έναν τίτλο σε αυτή τη σύντομη ομιλία, αυτός θα έπρεπε να είναι: “Ταξιδεύοντας με τον Λεύκιο.” Η αφορμή που με έφερε απόψε εδώ, δικαιολογεί εν μέρει τον τίτλο, αλλά η ουσία του βρίσκεται κυρίως στο γεγονός ότι μαζί με τον Λεύκιο, και χάρη σ’ αυτόν, έκανα ένα από τα πιο συναρπαστικά ταξίδια της ζωής μου, με όχημα τον Κάλβο, το οποίο ακόμα συνεχίζεται...

Η πρώτη μου επαφή με το όνομα του Λεύκιου Ζαφειρίου, έγινε το 2003 όταν σε ένα επαρχιακό περίπτερο με εφημερίδες και περιοδικά, “ατάκτως ερριμμένα”, έπεσα πάνω στο τεύχος του περιοδικού *Αντί* με την παρουσίαση της καρβικής ωδής «Ελπίς Πατρίδος» και το χρονικό τής εντυπωσιακής ανακάλυψης του ποιήματος, από τον Λεύκιο, στην πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη της Γλασκώβης.

Αρκετά χρόνια αργότερα, το 2012, εντοπίζοντας μια ανυπόγραφη νεκρολογία για τον Κάλβο, αναδημοσιευμένη σε αγγλικό έντυπο του 1870, δεν είχα αμφιβολία σε ποιόν έπρεπε να απευθυνθώ για να ζητήσω μια έγκυρη γνώμη, προκειμένου να αξιολογηθεί το εύρημα. Στην εγκάρδια τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε, ο «Κύριος Ζαφειρίου» με τη γνώση και την εμπειρία του, αμέσως διέκρινε την πιθανότητα να πρόκειται για τη λανθάνουσα νεκρολογία του Πέτρου Βράιλα Αρμένη για τον Κάλβο. Επόμενες έρευνες που ακολούθησαν, επιβεβαίωσαν την αρχική εκτίμηση.

Η πρώτη αυτή επικοινωνία μας, εξελίχθηκε σύντομα σε μια σταθερή ανταλλαγή σκέψεων για το ευρύτερο ζήτημα των εργοβιογραφικών του ποιητή, οδηγώντας σταδιακά στο χτίσιμο μιας στενής φιλίας αλλά και γόνιμης συνεργασίας που θα κρατούσε εως το τέλος.

Το 2013 όταν ο Λεύκιος έλαβε μια ερευνητική χορηγία από το Ίδρυμα Ουράνη, μου έκανε τη μεγάλη τιμή να μου ζητήσει να τον συνοδεύσω στην Αγγλία. Χωρίς δεύτερη σκέψη, αποδέχτηκα, παρατώντας τα πάντα και πηγαίνοντας να τον συναντήσω στην Αθήνα, ώστε να κάνουμε μαζί αυτό το ταξίδι.

Από ερευνητικής άποψης, τα αποτελέσματα ήταν μάλλον περιορισμένα και πάντως όχι τα αναμενόμενα. Όμως, το ταξίδι αυτό, για μένα, είχε τον

χαρακτήρα της μύησης ενός νεοφώτιστου, στον κόσμο και στην εποχή του Κάλβου. Αυτή ήταν μάλλον, εξ αρχής, και η βαθύτερη πρόθεση του Λεύκιου. Στο Λονδίνο, εκτός από αρχεία και βιβλιοθήκες, επισκεφθήκαμε μαζί την Αγία Άννα και τον Άγιο Παγκράτιο, όπου ο Κάλβος ετέλεσε τους δύο γάμους του. Περιπατήσαμε στη γειτονιά του Σόχο, όπου ο ποιητής είχε ζήσει μαζί με καλλιτέχνες. Αργότερα, με περιπετειώδη τρόπο, καταφέραμε και μπήκαμε στο εσωτερικό του σχολείου που διατηρούσε ο Κάλβος με τη γυναίκα του, στο Στράτφορντ. Αφού ανεβήκαμε την ίδια ξύλινη σκάλα, στο πίσω μέρος του σχολείου, μάς περίμενε μια έκπληξη: ο καταπράσινος κήπος και το αιωνόβιο δέντρο· απaráλλακτη θέα, από τη βικτωριανή εποχή. Αστεειυόμενος, έλεγα στον Λεύκιο ότι είμαστε “κυνηγοί φαντασμάτων”. Νωρίτερα, στο Σόχο, μου μιλούσε για ένα ανάλογο ταξίδι του στην Αγγλία, μαζί με τον Σπύρο Μυλωνά, σταθερό, φασματικό συνοδοιπόρο μας όλο αυτό το διάστημα. Κάποια στιγμή, μου είπε χαμογελώντας με νόημα: «Ένας Σπύρος με έβαλε στην καρβική περιπέτεια, και τώρα ένας άλλος Σπύρος θα συνεχίσει αυτό το ταξίδι». Ήταν για μένα πολύ τιμητικά αυτά τα λόγια, και αν στην πορεία κατάφερα να πάω λίγο παραπέρα τη βαριά βαλίτσα του Ζακύνθιου, σε μεγάλο βαθμό το χρωστώ στην εμπύχωση, το πάθος, την εμπιστοσύνη, και την αμέριστη υποστήριξη του Λεύκιου, ο οποίος μαζί με τις πολύτιμες γνώσεις και το παράδειγμά του, με προίκισε και με τα πιο εκλεκτά κομμάτια από την καρβική βιβλιοθήκη του.

Από την ακόλουθη επίσκεψή μας στο Λάουθ, εκτός από το προσκύνημα στο κενοτάφιο του Κάλβου, στην Αγία Μαργαρίτα, ανακαλώ την εξής συγκινητική εικόνα: ο Λεύκιος, στεκόμενος στο High Holme, στο κενό σημείο που κάποτε βρισκόταν το σχολείο των Κάλβων. Ο χώρος είχε γίνει προ πολλού πάρκινγκ, το οποίο ήτανε εκείνη τη μέρα άδειο από αυτοκίνητα. Ο Λεύκιος στη μέση, ασάλευτος, να κοιτάει βουβός το κενό σημείο. Μου έδινε την εντύπωση, ότι προσπαθούσε να αναπλάσει στο μυαλό του το οικοδόμημα. Τον φαντάστηκα να βγάζει από την τσέπη του το κλειδί της εξώπορτας, να ανεβαίνει από την κεντρική ξύλινη σκάλα στον απάνω όροφο. Ο διάδρομος, θα μύριζε ακόμα τηγανητά αυγά και μπέικον. Τον έβλεπα να στέκεται απέναντι από την πόρτα του γραφείου, χτυπώντας. Μια φωνή από μέσα ακούστηκε να του λέει: «Περάστε!». Σε λίγο θα ερχόταν και η Καρλόττα για να του σερβίρει τσάι και english breakfast....

Τον Μάιο του 1816 ο Φόσκολος είχε προσκαλέσει τον Κάλβο, να αφήσει τη Φλωρεντία για να τον ακολουθήσει, αρχικά στην Ελβετία και αργότερα στο Λονδίνο. Το ταξίδι αυτό, που αρχικά ένωσε τους δύο συμπατριώτες, επρόκειτο στη συνέχεια να οδηγήσει στη διάλυση της φιλίας τους. Αντιθέτως, στη δική μας περίπτωση, το ταξίδι που κάναμε με τον Λεύκιο στην Αγγλία τον Μάιο του 2013 επρόκειτο μας συνδέσει για πάντα.

Θα τον θυμάμαι πάντα, γενναιόδωρο, ακέραιο, ενίοτε αυτοσαρκαζόμενο, ενθουσιώδη, με μια ευγενική, παιδική ψυχή και παράλληλα με ένα φλογερό πείσμα, αλλά και μια αφάνταστη καρτερικότητα και γλυκιά μελαγχολία. Ρομαντικό εραστή του ανέφικτου, συναναστρεφόμενο σε όλη τη ζωή του με φασματικά πρόσωπα άλλων εποχών. Χρυσοπολίτισσα, Ζάκυνθος, Λάουθ, Ριζοκάρπασο. Μπαίνω, τώρα, και πάλι στον πειρασμό να τον ρωτήσω:

«-Αλαφροϊσκίωτε καλέ, για πες απόψε τί 'δες;»

Σας ευχαριστώ.

Ζαίρος Ν. Παπαΐδης

22.06.2023